

Po obisku pri predsedniku vlade**Bolj kot kdajkoli
potrebna enotnost**

Ministrski predsednik Cossiga je v četrtek, 17. t. m., sprejel v palači Chigi v Rimu odposlanstvo slovenske narodne manjšine, ki so ga sestavljali senatorka KPI Jelka Gerbec, Marjan Terpin za Slovensko skupnost, Josip Pečenko za socialistično stranko, predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race, predsednik Sveta slovenskih organizacij Damjan Paulin ter predstavniki slovenskih kulturnih društev iz videmske pokrajine Emil Čenčič, Pavel Petričič in Salvatore Venosi.

Od avgusta leta 1977 je to že tretji razgovor med predsednikom italijanske vlade ter odposlanstvom naše narodnostne skupnosti. Prvi obisk se je zaključil z obljubo, da bo vlada ustanovila posebno komisijo z nalogo, da sestavi osnutek norm za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Drugi obisk je bil predvsem znak želje in potrebe, da komisija v okviru predsedstva vlade pohiti s svojim delom, tretji in zadnji obisk pa naj bi predvsem delo te komisije premaknil z mrtve točke, na kateri je obtičalo.

V našem listu smo že poročali, da sta se glede vprašanja zakonske zaščite izoblikovali v okviru vladne komisije dve stališči, ki se med seboj predvsem korenito in bistveno razlikujeta, kar se tiče pravic oziroma stopnje pravic, ki naj bi se priznale pripadnikom slovenske narodne manjšine v videmski pokrajini. Predstavniki raznih ministrstev so mnenja, da Slovencem v videmski pokrajini ne pritiče enaka zaščita kot Slovencem v tržaški in goriški pokrajini, iz česar izhaja, da bi ti predstavniki želeli nekako uzakoniti diskriminacijo v okviru slovenske manjšine v Italiji. Proti takemu stališču so nastopili slovenski člani komisije (skupno jih je pet in so torej v odločni manjšini), ki seveda zagovarjajo načelo, da je treba celotni manjšini priznati enako zakonsko zaščito. Slovenski člani komisije so po našem tudi pravilno ravnali, ko so glede na nespravljivost obeh stališč sklenili, da se ne bodo več udeleževali sej komisije, pri čemer so izrazili mnenje, da bi morala v tem trenutku vlada spregovoriti jasno besedo, se pravi, da bi se morala izreči, ali namerava in zlasti kako namerava urediti vprašanje zakonske zaščite slovenske narodne manjšine.

V četrtek prejšnjega tedna je slovensko odposlanstvo opozorilo predsednika vlade Cossiga — na razgovoru je bil prisoten tudi podtajnik v predsedstvu vlade, poslanec

dalje na 2. strani ■

**Pomankanje poguma
ali fantazije?**

Neki dnevnik je objavil karikaturu, ki prikazuje predsednika Carterja, kako meče, posnemajoč znano družabno igro, olimpijske kroge na top sovjetskega tanka. Mislimo, da ta karikatura sicer igrivo, a duhovito in učinkovito prikazuje bistvo ameriške politike v sedanjem trenutku. Združenim državam gre predvsem za ohranitev miru. Temu na ljubo so pustile, da takimenovani islamski študenti v Teheranu že skoro tri mesece držijo osebje ameriškega veleposlaništva za talce in jih ponižujejo, jim groze in jih gnjavijo, kakor se jim zdi. Iz ljubezni do miru Carter ni dejansko izdal niti enega učinkovitega ukrepa proti Iranu, razen da je poslal na morje pred perzijsko obalo nekaj letalonosilk, katerih posadke se zdaj hvaležno in brez dela veselo grejejo na toplem južnem soncu. Kar zadeva sankcije proti Sovjetom zaradi vdora v Afganistan, še vedno dobivajo iz Združenih držav pogodbeno določeno količino žita, dodatne količine, ki so jih sicer tudi kupovali na kredit v Združenih državah, pa bodo kupili drugje, morda v Franciji. Mogoče jih bodo morali plačati v gotovini, a je malo verjetno.

Edina sankcija, za katero se je dozdej odločil Carter proti Sovjetom, je njegov namen, da bi ameriškim in po možnosti tudi drugim zahodnim atletom preprečil sodelovanje na moskovski olimpiadi. Tudi če

bi se mu to posrečilo, bi to pomenilo za Sovjete toliko, kakor za kravo muha, ki se ji vsede na hrbet. Zamah z repom, pa jo prepodi. Moskovska olimpiada se bo vršila tudi brez ameriških in morda še kakšnih zahodnih atletov. Če jih ne bo, bodo tem bolj veseli če že ne sovjetski, pa atleti iz držav tretjega sveta, saj tako jim bodo postale olimpijske medalje veliko bolj dosegljive. Moskva bo ostala tudi brez določene števila ameriških turistov, toda tudi to bo prebolela. Verjetno jih bodo nadomestili turisti iz Italije in iz drugih zahodnoevropskih držav, ki bodo prav tako prinesli kup zahodnih valut.

Že pred časom so politični opazovalci ugotovili, da je nastal v svetovni napetosti trenutek zatišja, ki lahko pomeni samo trenutno pavzo, lahko pa tudi začetek popuščanja Združenih držav. Zdi se, da si Moskva zadevo razlaga kot popuščanje. Drugače si ne bi bila upala pripreti ali internirati Saharova, slovitega glasnika preostale peščice pogumnih in kritičnih ljudi, zlasti izobražencev, v Sovjetski zvezi. Trenutno sicer še ni znano, kaj so naredili z njim, a kaže, da so ga poslali z ženo vred v konfinacijo. Sovjetska vlada noče, da bi s svojo kritiko motil njeno politiko, bodisi diplomatsko bodisi vojaško. Iz tega se da sklepati, da jo bo nadaljevala kakor doslej. To

(nadaljevanje na 3. strani)

**Zdravje predsednika Tita
se postopno boljša**

Zdravstveno stanje jugoslovanskega predsednika Tita, ki so mu v nedeljo, 20. t.m., amputirali v ljubljanskem Kliničnem centru levo nogo, se po zadnjih zdravniških poročilih postopno boljša. Tako so včeraj, se pravi v sredo, že poročali, da je pacient za krajši čas vstal s postelje in da je celo sprejel dva visoka predstavnika oblasti.

Zdravniki so se konec prejšnjega tedna odločili za nov kirurški poseg na oboleli levi nogi, ker prva operacija ni imela zaželenega uspeha. V nevarnosti je bilo bolnikovo življenje in so zato zdravniki odločno svetovali amputacijo noge. Zdravniki in najožji sodelavci, med katerimi zlasti znani hrvaški voditelj dr. Vladimir Bakarić, so končno predsednika Tita prepričali, da je

privolil na drugi kirurški poseg, čemur se je, kot je sicer razumljivo, prej upiral.

Huda bolezen jugoslovanskega predsednika je bila vse te dni predmet velike pozornosti vsega zahodnega tiska. O poteku bolezni so največji zahodni dnevnik objavljali daljše članke na prvih straneh. To med drugim kaže, kako velik ugled uživa Tito v mednarodni javnosti. Jugoslovanski predsednik še vedno prejema številna voščila za čimprejšnje okrevanje iz vsega sveta, da ne omenjamo tisoče in tisoče voščil iz domovine.

Po drugem kirurškem posegu so, kot pravijo izvedenci, potekle najnevarnejše ure, zaradi česar je treba v kratkem pričakovati poročilo, da je bolnikovo življenje izven nevarnosti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Zvezdica zaspanka« (Frane Milčinski-Ježek), Radijski oder; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Mesečnik«, variete; 15.00 Šport in glasba ter neposredni prenosi z naših prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 28. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.45 Socialna problematika; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Po stopinjah staršev; 12.00 »Mesečnik«, variete; 12.40 Filmska glasba; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Zdaj pa zapojmo!«; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj: »Otroci sonca«, Radijski oder; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 29. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Anton Pavlovič Čehov: »Tri sestre«, drama (SSG); 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Vam še ugajajo? 12.00 Kulturno pismo; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano; 15.00 Rezervirano za... 15.30 Doba kantavtorjev; 16.00 Kulturna rubrika slovenskih časopisov v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Jugoslovanski skladatelji; 18.00 Slovenska dramatika po letu 1945: »Aleksander praznih rok« (Vitomil Zupan - Mirko Mahnič), Radijski oder; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 30. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 12.00 »Pod Matajurjan«, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Odprimo knjigo pravlic«; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj: »Otroci sonca«; 15.00 Glasbeno popoldne; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 17.30 Slavni pevci; 18.00 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 31. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Anton Pavlovič Čehov: »Tri sestre«, drama; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Jugoslovanski pevci; 12.00 Mikrofoni v razredu; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Tomi na obisku«; 14.30 Na gorškem valu; 15.00 Mladi pisci; 15.15 Najnovejša izdaja plošč; 16.00 Glasbeni trenutek doma in drugje; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladbe z nabožno tematiko; 18.00 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 1. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.20 Domače popevke; 12.00 Ponovitev četrtekovega Kulturnega prostora; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 13.40 Glasbena panorama; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Kje je napaka?«; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Ivan Pregelj: »Otroci sonca«; 15.00 Po končani univerzi; 16.00 Mikrofoni v razredu; 16.30 S pesmijo po svetu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 2. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Anton Pavlovič Čehov: »Tri sestre«, drama; 9.45 Plesni orkester RTV Ljubljana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 12.00 »Nas anu zutra - danes in jutri«, oddaja o Reziji; 12.30 Pesem poje o...; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence; 14.30 »Vse lepo, vaš Peter!«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Turizem posebne vrste«, enodejanka (Aleksander Mužina), Radijski oder; 18.30 Pesmi brez besed; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Bo po kongresu KD vse jasno?

Te dni je glavni predmet razprav v političnih krogih stanje, ki bo nastalo po odstopu Cossigove vlade. Po zasedanju centralnega komiteja socialistične stranke in po kongresu socialdemokratske stranke je jasno, da bo morala Cossigova vlada odstopiti, kar se bo zgodilo po kongresu krščanske demokracije, ki bo na začetku prihodnjega meseca v Rimu. Medtem se po državi nadaljujejo deželni kongresi stranke relativne večine, ki jih v političnih krogih pobliže spremljajo, saj med drugim kažejo na stanje v krščanskodemokratski stranki in zlasti na razmerje med njenimi posameznimi strujami.

Kar zadeva vprašanje nove vlade, je znano, da zahtevajo socialisti vlado narodne enotnosti, v kateri bi bili tudi predstavniki komunistične partije. Socialni demokrati so na svojem kongresu poudarili, da nasprotujejo vladi, v kateri bi bili tudi komunisti, in so naglasili, da je po njihovem treba skleniti široko politično zavezništvo, ki naj gre od demokristjanov do liberalcev. Izraz takšnega zavezništva bi bila petstrankarska vlada, v kateri bi stranke socialistične in laične demokracije enakopravno sodelovale s Krščansko demokracijo, ki bi se morala po mnenju socialdemokratov odpovedati predsedstvu vlade.

Komunisti zahtevajo sestavo vlade narodne enotnosti, v kateri bi sami sodelovali s primernim številom ministrov, takšna vlada pa bi morala imeti jasen in stvaren program.

Glede na takšno stanje je jasno, da bo odslej imela odločilno besedo Krščanska demokracija, ki naj bi na bližnjem kongresu tudi izoblikovala natančnejše stališče. V tej zvezi velja omeniti intervju podtajnika krščanske demokracije Donat Cattina, ki je izjavil, da po njegovem trenutno ne obstajajo politični pogoji za sodelovanje s komunisti na ravni osrednje vlade

in v krajevnih upravah. Donat Cattin pa pristavlja, da je Krščanska demokracija pripravljena preveriti, ali obstaja možnost sodelovanja s komunisti na ravni vlade, in sicer ne v abstraktnem smislu, temveč gle-

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi čedalje večjih tiskarskih stroškov smo sklenili nekoliko povišati naročnino za leto 1980. Letna naročnina bo od 1. januarja leta 1980 dalje znašala 10.000 lir. Za inozemstvo bo letna naročnina znašala 12.000 lir. Prepričani smo, da bodo naši naročniki upoštevali naše težave in nam kljub podražitvi ostali zvesti kot doslej.

UPRAVA NOVEGA LISTA

de na stvarne probleme v državi in glede na natančen program. Pri tem Donat Cattin naglašja, da je treba predvsem preveriti ali v sedanjem trenutku, ko je mednarodni položaj zelo napet, italijanski komunisti ne samo formalno, temveč tudi dejansko sprejemajo atlantsko zavezništvo.

—o—

Bivši ameriški zunanji minister Kissinger je v nekem intervjuju poudaril, da po njegovem tretja svetovna vojna ni neizogibna, vendar bi morale Združene države pokazati največjo resnost in vso svojo sposobnost. Kissinger je pristavil, kako meni, da Sovjetska zveza ne bo napadla Pakistana brez indijskega privoljenja.

V tej zvezi pa velja opozoriti na intervju indijske ministrske predsednice Indire Gandhi, ki je dejala, da bi morala Indija in Pakistan v najkrajšem času urediti meddržavne odnose, pri čemer je pristavila, da bo Indija podpisala s Pakistanom skupen obrambni sporazum ali nenapadalno pogodbo.

Bolj kot kdajkoli potrebna enotnost

■ nadaljevanje s 1. strani

Bressani, ki je doma iz Vidma — predvsem na delovanje že omenjene komisije, s katerim pripadniki naše manjšine nikakor ne morejo biti zadovoljni. Odposlanstvo je predlagalo, naj se v okviru vladne komisije ustanovi ožji odbor, ki naj ga sestavlja enako število slovenskih zastopnikov in predstavnikov posameznih ministrstev. Ta odbor naj skuša predvsem urediti sporna vprašanja, da bi se moglo v najkrajšem času zaključiti celotno delo komisije.

Zanimivo je, da je predsednik vlade Cosiga med razgovorom pokazal veliko meru optimizma, kar zadeva pravično ureditev slovenskega manjšinskega vprašanja. Uradno poročilo, ki ga je objavilo predsedstvo vlade, namreč pravi, da je predsednik Cossiga »zagotovil osebno zanimanje za pospešen zaključek pripravljalnega obdobja, tako da bo vlada mogla sprejeti organski ukrep za rešitev tega važnega vprašanja (narodne manjšine, namreč, op. pisca) v tesnem sodelovanju z deželo Furlanijo - Julijsko krajino«. Iz poročila, ki ga je objavilo

slovensko odposlanstvo, pa izhaja, da je predsednik Cossiga sprejel predlog o ustanovitvi ožjega odbora, kot je tudi zagotovil, da bo vlada izoblikovala svoje dokončno stališče o celoviti zaščiti manjšine pred koncem letošnjega junija.

Obljube in zagotovila ministrskega predsednika Cossige moramo sicer vzeti na znanje, vendar vse to slovenske manjšine ter njenih političnih in družbenih sil nikakor ne sme uspavati, saj se je treba zavedati silno težavnega splošnega političnega položaja v državi, nevarnosti, ki jo predstavljajo Slovincem sovražne sile — in teh ni malo — ter končno tudi zadnjo krizo v deželni svetovni Furlaniji - Julijske krajine. Slednja pa bo imela, kot pravi samo uradno poročilo predsedstva vlade, važno besedo pri urejanju problemov naše slovenske narodne manjšine. Prizadevanja za celovito zakonsko zaščito so torej še vedno in morda bolj kot kdajkoli potrebna, pri čemer morajo slovenske politične in družbene sile ne samo ohraniti, temveč celo okrepiti svojo enotnost, kar je prvi pogoj za uspeh.

Pomankanje poguma ali fantazije?

■ nadaljevanje s 1. strani

pomeni, da bo šla odločno naprej v »pacifikaciji« in zasedbi Afganistana in morda tudi še kake druge azijske države in da hoče imeti pri tem mir pred kritiki doma. Noče, da bi se »zamajala« morala sovjetske javnosti. Noče kritik.

Naravnost tragična je zagata, v kateri so se znašle Združene države. Lahko je danes zganjati ironijo in risati karikature na njihov račun. Toda kaj jim je storiti?

Če ne vzamemo v poštev klavrne »sankcije« proti moskovski olimpiadi, res ni videti, kaj bi še mogle storiti. Kot smo zapisali že zadnjič, so zamudile pravi trenutek za reagiranje v Iranu. Tam zdaj ne morejo storiti absolutno nič več, razen da Carter in njegovi molijo (s talci vred), da bi se zadeva srečno končala. Na kakšno oboroženo akcijo ne morejo niti pomisliti več, če nočejo, da se vmešajo tudi Sovjeti. Lahko morda še upajo, da bodo dosegli izpustitev

Informativnost pa taka!

Zadnji dnevi so v zvezi s Titovo boleznijo ponovno dokazali, kako presenetljivo slabo je italijanska javnost po krivdi svojih informacijskih virov obveščena o jugoslovanski stvarnosti. To velja celo za najresnejše dnevnik. Mnogi italijanski časnikarji, ki so se te dni podali čez mejo, da bi bili pri viru novic o bolezenskem stanju predsednika Tita, so nehote razkrili, da ne vedo o razmerah v Jugoslaviji takorekoč nič razen tistega, kar so zvedeli na kaki tiskovni konferenci ali od prvega človeka, na katerega so naleteli v kavarni ali pri kosilu v kaki restavraciji in ki je bil lahko kdorkoli. Na tem so zgradili svoje hipoteze o bodočnosti jugoslovanske države po morebitnem Titovem izginotju s političnega tirišča.

Čudno je, da se sosedni narodi tako slabo poznajo. Kako slabo se poznajo torej bolj oddaljeni narodi! Po mnogih desetletjih jugoslovanske države npr. italijanski časnikarji na splošno ne vedo, da jo sestavljajo kulturno in po zgodovini med seboj različni narodi, ter pojmujejo Jugoslavijo in njene narode oziroma republike kot nekako Italijo z njenimi deželami in provincialnimi posebnostmi, od Sicilije do Lombardije in Piemonta. Ne morejo doumeti federativnega oziroma večnarodnega značaja jugoslovanske države. Gredo celo tako daleč, da vidijo v Jugoslaviji samo vratarsko ložo, ki naj pazi na vhod v Italijo, da lahko njeni politiki in njena vojska mirno spijo oziroma da lahko italijanska vojska še naprej goji cvetice v ceveh svojih pušk, kot je celo zapisal neki italijanski posebni dopisnik v Jugoslaviji ob tej priložnosti. V mislih je imel seveda željo po italijanski varnosti spričo sovjetskega pritiska na Zahod, ki naj bi ga v primeru, da bi prišlo do kakega oboroženega sunka, zaustavila jugoslovanska portirnica.

V našem listu smo že večkrat opozorili na zelo slabo in površno poročanje zahodnih agencij in listov o dogajanju v Aziji ali Afriki, kjer nikoli ne znajo ugotoviti pravih vzrokov za razne krize in se omejujejo na poročanje o številu žrtev ali one katastrofe ali vojne. Zdaj pa se je pokazalo, da niso nič boljše poučeni o državi, ki ima zelo dolgo skupno mejo z Italijo, če upoštevamo tudi Jadransko morje.

talcev za kakšne velike koncesije in politična zadoščenja Homeiniju. Ni izključeno, da že imajo to v načrtu in da je s tem v zvezi aretacija šaha v Panami, ki naj bi ga morda ta država izročila Homeiniju, da bi bila sramota prihranjena Združenim državam. Toda težko si je misliti, da so padle Združene države že tako globoko. Če so, je to konec Združenih držav kot velike sile. Nikdar več ne bodo sposobne, da bi se uprle kakemu nesramnemu izzivalnemu dejanju katerekoli diktature, in Sovjetska zveza bo imela prosto pot, vsak ljudožerec v Afriki jih bo lahko nekaznovano izzival in se jim režal v obraz. Postale bodo klavrn vzgled presite družbe, ki je miselno prelena in preveč amoralna, da bi se mogla še navdušiti in boriti za kak ideal, za kakšno demokratično in moralno vrednoto.

Sovjeti so morda prepričani, da je to že stvarnost, zato si toliko upajo. Morda je to pogruntal tudi Homeini. Vsekakor nas kot Evropejce in iskrene demokrate, pa tudi prijatelje Združenih držav čudi in neprijetno preseneča ta pasivnost, ki spravlja demokratični svet v popolno negotovost. Skrbi in preseneča nas zlasti molk ameriških izobražencev. Sovjetska zveza ima ali je vsaj dozdej imela svojega Saharova in skupinico drugih disidentov, kritikov svojega režima. Toda kje je ameriška kritika, kje glas vesti in zavesti ameriške družbe? Nismo ga še slišali. Bojimo se misliti, da ameriška javnost in zlasti ameriško izobraženstvo molči ne samo iz strahu pred vojno, ki bi jo lahko izzvala ostra reakcija njihove vlade, ampak tudi iz udobnosti in mi-

selne lenobe ali brezbržnosti. To bi bilo najhujše.

Možno pa je tudi, da je samo posledica nizke intelektualne in moralne kvalitete ameriških politikov, pomankanje poguma in fantazije v njih. Toda tudi potem se je treba vprašati: »Kje je ameriško izobraženstvo? Kaj delajo profesorji in študentje na stotinah ameriških univerz in visokih šol? Kaj delajo ameriški pisatelji in umetniki?«

—o—

COSSIGA V WASHINGTONU

Ministrski predsednik Cossiga je odpoval v Washington, kjer ima razgovore s predsednikom Carterjem, zunanjim ministrom Vancom, s svetovalcem za državno varstvo Brzezinskim, z ministri za trgovino, obrambo, zaklad, pravosodje in energetiko, s predstavniki ameriškega kongresa in s predstavniki italijanskih izseljencev. V pričakovanju tega obiska je Cossiga v ponedeljek imel daljši razgovor s predsednikom republike Pertinijem. V Washingtonu se bo italijanski ministrski predsednik razgovarjal o stanju odnosov med Italijo in Združenimi državami ter o aktualnih in mednarodnih problemih. Posebno pozornost bodo med razgovori posvetili odnosom med Združenimi državami in Evropsko gospodarsko skupnostjo, saj je znano, da v tem šestmesečju pripada Italiji predsedstvo te evropske organizacije.

—o—

V poslanski zbornici je komisija za pravosodje odobrila vladni odlok, ki vsebuje ukrepe za učinkovitejši boj proti terorizmu. Nato pa bo preučila zakonski osnutek, ki vsebuje nove predpise za nastop proti organiziranemu kriminalu.

PROSTOR MLADIH

Januarska številka »Ognjišča«

Januarsko številko Ognjišča krasi na ovitku — v tem primeru res lahko rečemo krasi — barvna fotografija lepega in pristrčnega otroškega obraza. Na notranji strani pa najdemo barvno fotografijo mlade slovenske družine s petimi otroki. Smisel teh fotografij v božični in novoletni številki je jasen. V uvodni pripombi razlaga urednik nekatere spremembe pri urejevanju. Pismo meseca obravnava kot navadno vprašanje vere. Gre za pismo dveh dijakinj, ki bi želeli vedeti, kaj si je predstavljati pod besedo Bog, kaj je to duša in kako je nastal svet. »Prav ta vprašanja smo v Ognjišču že večkrat obravnavali, vendar jih moramo občasno zopet vzeti v pretres, ker so to temeljna vprašanja«, odgovarja oče urednik. Mučijo posebno mlade, ki živijo v veri nasprotnem okolju in obiskujejo šole, ki uradno propagirajo materialistični svetovni nazor... Potem nadaljuje: »Vajine predstave o Bogu, duši, o nujnosti nekega zakonodajalca, ki je na začetku vsega našega stvarstva in njegovega razvoja, so dobre. Moti vaju najbrž to, da si teh predstav ne znata dovolj utemeljiti oziroma odgovoriti na tisto predstavo o svetu, ki vam jo posredujejo v šoli, in o katerem pravijo, da nasprotuje verski razlagi. V tem vama hočem nekoliko pomagati do bolj jasnih predstav. To urednik potem tudi stori, zlasti z dokazovanjem, da tak čudovit red, kot ga razodeva svet oziroma vse stvarstvo, ni mogel nastati slučajno,

sam iz sebe oziroma iz materije same, ampak da ga je moral nekdo ustvariti, nek vsemogočni narčtovalec, Stvarnik.

Sledi zanimiv intervju urednika Franca Boleta z bratom Rogerjem Schutzem, enim od ustanoviteljev ekumenskega in mladinskega središča Taizé v Franciji. Omenjeni član redovniške skupnosti v Taizéju razlaga namene in cilje taizéjskega duhovnega in ekumenskega gibanja. Veroučne strani obravnavajo v kratkih sestavkih nekaj osnovnih verskih resnic in nauk. Za marsikaterega bravka in bravko je verjetno privlačna rubrika »Kako sva se spoznala«. Zanimivi sta tudi strani rubrike »V nekaj vrstah«. Nadalje najdemo v tej številki članek o papeževem obisku v Turčiji oziroma pri patriarhu v Carigradu. Aktualna in zanimiva je tudi reportaža o slovenskem verskem tisku ali bolje rečeno o verskem tisku v Sloveniji, ker zamejski verski tisk ni upoštevan. Verski tisk v Sloveniji je namreč močno koncentriran, ker zadeva tiskanje. O tisku, ki ga izdaja Mohorjeva družba v Celju, poroča njen tajnik Rafko Vodeb. Reportaža obsega tudi številne barvne fotografije. Zelo brana rubrika je verjetno tudi rubrika priporočljivih knjižnih novosti pod naslovom »Priporočamo, berite«. Nova rubrika v letošnjem letniku je »Tvoje ime«, ki razlaga pomen krstnih imen. Ginljiv je članek o mladem invalidu Jerneju (Dalje na 4. strani)

Razlastitve na Kolonkovcu

Tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec je na sestanku v Prosvetnem društvu Kolonkovec poročal o položaju, ki je nastal ob nadaljnjih razlastitvah na Kolonkovcu, kjer bodo gradbene zadruga in zavarovalne družbe zgradile stanovanjske hiše v okviru

Januarska številka...

(Nadaljevanje s 3. strani)

Krašku, ki je moral zlasti v svoji rani mladosti veliko prestati, pa si je vendar ohranil veselje do življenja in vedrino. Takšne naj bi si jemali za vzgled zdravi mladi in tudi starejši ljudje, ki delajo iz vsake malenkosti velik problem in se stalno pritožujejo nad življenjem in njegovo krivičnostjo. Nekaterih ni drugega kot samo cmerjenje, čeprav imajo vse, kar je potrebno, in še veliko več in so zdravi kot riba v vodi. Nekateri celo vržejo proč svoje življenje zaradi mamil. Ognjišče si zasluži vse priznanje, da nam predstavlja take junake življenja, take pogumne ljudi, kot je mladi Jernej Krašek, da lahko ocenimo svojo lastno vrednost.

Tisti, ki imajo radi popevke, bodo gotovo prebrali članek o pevski skupini »Fleetwood Mac«, smučarji oziroma zimski športniki pa članek Gozdana Soviča o smučarskih skakalcih in kakšno vlogo zavzemajo med njimi Norčič in drugi mladi slovenski skakalci. Naj omenimo še pisma bravev, med katerimi so nekatera res zanimiva in aktualna, zlasti tisto, ki obravnava vprašanje golote v družini, dalje nekaj leposlovnih prispevkov, roman in članek o slikarju Janezu Ljubljanskemu. Sledili bodo članki o drugih starih slikarjev, ki so nekdanj poslikavali cerkve na Slovenskem.

načrta za ljudske in ekonomske gradnje. Tržaška občina je postala formalno koristnica okrog sedmih hektarov površine. Gre za področje med ulico Flavia in ulico Costalunga, ki je skoraj povsem obdelana. Nad 30 lastnikov bo tako ob zemljo in ob delo. Ugovore razlaščancev, ki so po veliki večini Slovenci, je tržaška občinska uprava bila zavrnila, nakar so se obrnili na deželno upravno sodišče. Upravno sodišče pa se lahko izreče le po formalni zasegi zemljišč. Prizadeti so se na zadnjem sestanku domenili, da ne bodo podpisali dokumentov. Poudarili so nadalje, da so formalno še vedno lastniki zemljišča ter da bodo onemogočili podjetjem dostop, če bi nameravala začeti z deli pred razsodbo upravnega sodišča.

—o—

SEMINAR V TRSTU

V Trstu se je začel seminar za italijanske šolnike iz Istre in z Reke. Seminar prireja Ljudska univerza v Trstu in se ga udeležuje kakih 70 šolnikov. Otvoritvene slovesnosti so se udeležili predstavnik Ljudske univerze Rossi Sabatini, predsednik Unije Italijanov iz Istre in z Reke Bonita, profesorica Zdenka Sušenj in predstavniki oblasti. Prvo predavanje je imel profesor Groppi, ki je govoril o življenju in delu Alberta Einsteina.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Trst - Donizettijeva 3

vabi na predavanje ravnateljja

prof. Egidija Košute

O SODOBNIH VZGOJNIH PRIJEMIH

v soboto, 26. januarja, ob 19.15.

Občni zbor tržaških gradbenikov

V Trstu je bil občni zbor tržaškega kolegija gradbenikov. Poročilo je imel doseđani predsednik kolegija Tassi, katerega je v preteklih dneh bil zamenjal Riccesi, ker je bil Tassi izvoljen za predsednika zveze podjetnikov. Tassi je ostro kritiziral pomanjkljivo aktivnost tržaških javnih uprav pri prizadevanjih in nastopih za pospešitev stanovanjskih gradenj. Načrtovanje je označil za neustrezno, še zlasti kar zadeva zgodovinsko središče mesta. Tassi je podčrtal, da se sicer nadaljuje kriza v gradbeništvu vsekakor pa so lani zabeležili določeno po-

spešitev gradbene dejavnosti v Trstu. Podpredsednik deželnega odbora Comelli se je v svojem posegu zaustavil ob pomembnem vprašanju novih velikih cestnih povezav med tržaškim pristaniščem in srednjo Evropo. Poudaril je važnost odobritve variante k ureditvenemu načrtu tržaškega mesta, ki zadeva javne usluge. Coloni je napovedal da bo dežela prispevala pet milijard lir za ljudske in ekonomske gradnje ustanovam za ljudske hiše v Trstu in Gorici. Dežela bo prispevala za gradnjo dva tisoč osemsto stanovanj.

Po atentatu v Trstu

Nadaljujejo se posegi in odločne obsodbe demokratične javnosti po nedeljskem fašističnem zažigalnem atentatu, ki je opustošil tržaško kinodvorano Ritz, kjer bi bil moral nastopiti komunistični poslanec Natta. V tržaški pokrajinski palači se je že sestal odbor za obrambo ustavnih vrednot. Predsednik tržaške pokrajine Ghersi je v svoji izjavi podčrtal, da je nedeljski atentat toliko hujši v kolikor je v preteklih dneh prišlo tudi do atentatov na sekciji komunistične partije in krščanske demokrati-

je. Za 11. februar je potrdil protifašistično manifestacijo, ki se bo odvijala v tržaškem gledališču Verdi s sodelovanjem Lea Valianija, ki je bil pred kratkim imenovan za doživljenjskega senatorja. Solidarnost s komunistično partijo in ostro obsodbo fašističnega atentata je izrekla Slovenska kulturno - gospodarska zveza. Zavzema se za najširšo in najtrdnjšo enotnost vseh demokratičnih sil, da se onemogočijo in zatrejo vsakršni poskusi podžiganja sovraštva in nasilja.

Nova številka revije »Le livre slovene«

Izšla je nova številka revije »Le livre slovene«. Slovenska knjiga, ki naj bi v francoščini (in delno še v angleščini in nemščini) predstavljala slovensko književnost v tujini. Gre za 3. in 4. številko za lansko leto, to je sedemnajstega letnika njene- ga izhajanja.

Zal nas že takoj na prvi strani zbode v oči nekaj, čemur uredniki najbrž ne dajejo velike važnosti, a se nam tu in mogoče tudi marsikom v Sloveniji le zdi važno. V francoskem jeziku je namreč navedeno, da je revijo natisnila tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani, Jugoslavija. Bogue za kaj je izpuščena Slovenija. Kot znano, Jugoslavija po ustavi ni enotna, centralistična država, ampak je sestavljena iz šestih republik, neglede na dve avtonomni deželi, ki spadata k Srbiji. Zato bi moralo biti samo po sebi razumljivo, da bi moral za navedbo kakega mesta vedno slediti najprej ime republike in šele nato ime skupne države. Toda kaže, da v Sloveniji na to redno pozabljajo, ne le revije — te še morda najmanj — ampak predvsem gospodarska podjetja. Tako imamo v Trstu vsak dan priložnost videti tovrnjake iz Slovenije, ki imajo zapisano, da so npr. iz Kopra, Ljubljane ali iz Kočevja, Jugoslavija, brez navedbe republike.

Na prvem mestu v reviji je objavljen francoski prevod razprave Marjane Kobe »Sodobna mladinska književnost v Sloveniji«. Razprava je zanimiva, vendar popolnoma prezre mladinsko književnost v zamejstvu. Sledita dva kratka odlomka iz mladinskih spisov Kristine Brenk, nato pa se vrstijo prevodi oziroma odlomki iz spisov Vide Brest, Alenke Goljevšček, Karla Grabeljška — njegovo ime je po nepotrebnem še bolj komplicirano za francoskega braveca zaradi tiskovne napake Grabeljšček namesto Grabeljšek. Ista usoda je doletela Nika Grafenauerja, ki je postal v reviji Grafenuer. Zastopani so izmed mladinskih pisateljev še Branka Jurca, Polonca Kovač, Svetlana Makarovič — ženske so torej častno zastopane —, Slavko Pregl, Smiljan Rozman, Jože Snoj, Leopold Suhodolčan, Pavle Zidar in Ivo Zorman. Tu pade človeku v oči, da slovenska mladinska književnost zelo rada obravnava žalostne, tuborne motive, med drugim otroško smrt. Zastopanih je v prevodih tudi večje število mladinskih pesnikov. Manjka pa neka dobrih mladinskih pisateljev in pesnikov iz prejšnjih dob. Morda pa ni bil namen publikacije, da bi predstavljala tujini slovensko mladinsko književnost iz preteklega časa, ampak samo sodobno.

—o—

VETROBEL

Na tržaški prefekturi je bila seja, na kateri so ponovno razpravljali o vprašanju bivšega podjetja Vetrobela. Uslužbenci tega tržaškega podjetja so že 59 mesecev v dopolnilni blagajni in se še vedno ni izčrpal birokratski postopek, ki naj omogoči preusmeritev proizvodnje. Seje so se udeležili tržaški parlamentarci, deželni odbornik Rinaldi, zastopniki sindikatov in podjetnik Landini, ki je glavni delničar. Na seji so sklenili, da bodo zaposlili za novo srečanje na ministrstvu za industrijo, na katerem bi bili prisotni tudi zastopniki kreditnih zavodov, ki se ukvarjajo z gospodarskimi pobudami, ki so javne koristi.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAZENECV

Mirko Mahnič:

KAKO GOVORIMO SLOVENCI DANES

Predavanje bo v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3, v ponedeljek, 28. januarja, ob 20.15.

Opredelitev bodočega dela Slovenske skupnosti na Goriškem

Pretekli teden se je v mali dvorani Kato-liškega doma sestal pokrajinski svet Slovenske skupnosti. Sejo je vodil pokrajinski predsednik Gradimir Gradnik, navzoči so bili številni člani sveta in tajniki strankinih sekcij, vsi člani tajništva in predstavniki mladinske sekcije. Na dnevnem redu je bilo več točk, ki trenutno zanimajo delovanje slovenske stranke na Goriškem in v celi deželi: ker je SSK enotna deželna stranka, je razumljivo, da se na sejah goriškega pokrajinskega sveta razpravlja tudi o vprašanjih, ki se tičejo celotne naše skupnosti v zamejstvu.

Pokrajinski tajnik Marjan Terpin je poročal o razpletu deželne krize in osvetil stališča naše stranke do tega problema. Po dolgi diskusiji, v katero so posegli skoraj vsi prisotni, je pokrajinski svet sprejel sklep, ki ga bo tajništvo posredovalo deželnim organom stranke. Sklep je važen, ker se nanaša na bodoče stališče, ki ga bo deželna SSK zavzela do rešitve deželne krize. Vsi so podčrtali dejstvo, da mora biti vloga SSK v tem političnem trenutku nadvse jasna; ni primerno, da bi ponavljali že obrabljene oblike sodelovanja pri vodenju deželne politike in še posebno, da bi dajali podporo taki deželni večini, ki ne more zagotoviti konkretnih rešitev za izhod iz težke krize, v prvi vrsti pa taki večini, ki noče ali ne more dati določenih zagotovil za rešitev vseh tistih vprašanj, ki direktno zadevajo našo narodno skupnost. Zaradi tega je nujno, da SSK prevzame neposredno odgovornost v deželnem odboru, ali da stopi v opozicijo. Pokrajinski svet SSK na Goriškem je mnenja, da ni vmesnih rešitev.

Kot je vsem znano, je SSK v goriškem pokrajinskem svetu v opoziciji in njena naloga je v tem, da pokrajinsko upravo, ki jo podpirajo vse stranke razen fašistov, opozarja na nerešena vprašanja, ki so splošna in tudi taka, ki se tičejo nas Slovencev. Marsikomu je tudi znano, da ta pokrajinska uprava nekako životari, saj odnosi med »vladnimi« strankami niso taki, da bi zagotavljali normalno in učinkovito delovanje. Tudi pred kratkim je bilo opaziti, da se stvari na goriški pokrajini nekam zapletajo, da imajo vsi uprte poglede na rešitev deželne krize, da ta ali ona stranka pričakuje zaključke tega ali onega vsedržavnega kongresa, z drugo besedo, da pričakuje navodila za sprožitev več ali manj jasne krize. Stvari pa ostanejo nerešene in se iz dneva v dan bolj zapletajo. V tem vrtincu se nahaja tudi Slovenska skupnost, ki po svoji predstavnici Mariji Ferletič vztrajno in stalno opozarja

na neprimerne odgovore, ki jih trenutna pokrajinska uprava daje na razna vprašanja. Med temi ima posebno važnost prav razdelitev takimenovanega »Fondo Gorizia«, ki je — kot zglada — jabolko spora med strankami pokrajinske večine. Nadalje je tu vprašanje nekaterih objektov in infrastrukture, pa problemi šolstva, delovanje oz. nedelovanje nekaterih imenovanih komisij, med katerimi je tudi ona, ki bi morala odločati o vprašanih slovenske manjšine, o imenovanju konzulte za slovenska vprašanja, itd. A vse kaže, da nima sedanja uprava velikega posluha za to. Slovenska skupnost bo nadaljevala s svojo politiko opozicijske stranke, saj ji trenutni politični položaj ne nakazuje druge možnosti.

Naslednja točka na dnevnem redu je bila razprava o vseh akcijah, ki jih je Slovenska skupnost izvedla, da bi čimprej prišlo do odobritve globalnega zaščitnega zakona v rimskem parlamentu. O tem je podrobno poročal deželni predsednik SSK Andrej Bratuž, ki je v daljšem in podrobnem poročilu analiziral vse posege, ki jih je Slovenska skupnost v zadnjem času realizirala: tako na primer predložitev zakonskega osnutka v parlament, obisk pri podtajniku vlade posl. Bressaniju, obisk z enotno slovensko delegacijo pri predsedniku vlade Cossigi, stiki s predstavniki valdostanske stranke. V ta okvir spadajo tudi prizadevanja SSK, da bi se srečali s predstavniki jugoslovanske

vlade. Iz vsega tega je razvidno, da je SSK in da bo storila vse potrebne korake, da bomo Slovenci končno prišli do globalnega zaščitnega zakona.

Pokrajinski svet je nadalje razpravljalo o pripravah na upravne volitve, ki bodo to pomlad v številnih občinah na Goriškem in v samem mestu. Gre za zelo važen volilni trenutek, saj bodo volitve zanimale vse slovenske občine in tudi one, kjer imamo Slovenci možnost, da se uveljavimo. Člani pokrajinskega sveta so sklenili, naj vse sekcije SSK preverijo, katere so najboljše možnosti za predstavitev kandidatnih list in volilnega programa. Razumljivo je, da je zanimanje predvsem osredotočeno na občino Gorico, kjer je SSK ob zadnjih volitvah dosegla lep rezultat. Upoštevati pa je treba vse ostale občine, kjer SSK predstavi svojo listo. Zato je naloga vseh organov SSK, da začnejo takoj z delom in da posvetijo vso pozornost prihodnjim občinskim volitvam.

Ob koncu seje so predstavniki mladinske sekcije SSK poročali o svojem delovanju in zlasti o ustanovitvi enotne mladinske komisije na Goriškem. Pokrajinski svet SSK je ob zaključku razpravljalo še o nekaterih govoricah, ki se širijo v zadnjem času in po katerih naj bi mešano industrijsko cono, po Osimu predvideno na Krasu, prenesli na Goriško in sicer na ozemlje sovodenjske občine. Čeprav ni v tej zvezi še jasnih pogledov in ustrezne odločitve, pokrajinski svet SSK ugotavlja, da bi ta namestitev predstavljala veliko škodo za našo zemljo, ki je v glavnem v rokah slovenskih ljudi in zato se bo SSK na Goriškem odločno zoperstavila omenjeni namestitvi.

Goriški nadškof bo obiskal slovenske župnije

Odločitev goriškega nadškofa, da obišče slovenske župnije, je bila sprejeta z namenom, da se poživijo versko življenje med goriškimi Slovenci, da vsi začutijo in doživijo važen trenutek v prenovi goriške Cerkve, poleg tega pa tudi zato, da bo gospod nadškof поблиže spoznal naše verske skupnosti in versko življenje v naših vaseh. Ne gre torej za neko zunanjo slovesnost, ampak za realno spoznavanje naše stvarnosti, naših potreb in želja. Po italijanskih župnijah je gospod nadškof že opravil vrsto takih obiskov, nekateri so še na programu. Nujno je, da se spozna tudi z našimi župnijami, saj smo tudi Slovenci del goriške Cerkve, in sicer del s posebnimi kulturnimi, socialnimi in jezikovnimi značilnostmi, ki jih je treba ohraniti, varovati in krepiti, kot je sam gospod nadškof lepo povedal tudi v intervjuju

s časnikarjem Marjanom Drobežem za ljubljansko televizijo pretekli teden. Razveseljivo, če ne že zgodovinsko, je dejstvo, da sedanji goriški nadškof tako konkretno in stvarno deluje tudi za koristi naše narodne skupnosti. In tudi odločitev, da obišče vse slovenske župnije goriške nadškofije, predstavlja važno etapo v vedno večjem uveljavljanju slovenske verske skupnosti v življenju lokalne Cerkve. O poteku in programu škofovega obiska je bil govor na sestanku duhovnikov slovenskega področja. Srečanje je bilo v četrtek, 10. januarja in mu je predsedoval sam nadškof. Obiski se bodo začeli 5. oktobra v slovenski župniji v Gorici in se bodo zaključili 8. februarja prihodnjega leta v Šempolaju. Škofov vikar za Slovence, dr. Simčič, bo prevzel pastoralni del priprave obiska, upravni del pa g. Komjanc, dekan in predsednik področja.

V Pevmi bodo imeli metan

Pred nekaj dnevi so v Pevmo pripeljali cevi, ki bodo služile za razširitev metanovodske mreže tudi na področju te vasi. Zaenkrat bodo metan sprejeli od pevmskega mosta do šolskega poslopja v Pevmi in do nekaterih hiš na cesti za Štmaver. Realizacija te mreže spada v širši program, ki ga je pred leti pripravilo občinsko podjetje in ki je predvideval razširitev metanovodske mreže tudi v Pevmo. Do sedaj je občinsko podjetje raztegnilo omrežje v razne predele izven mesta, tako v Štandrež,

Ločnik in Podgoro, sedaj pa je na vrsti tudi pevmsko področje. Jasno je, da bo zaenkrat raztegnitev zelo omejena, saj so recimo zaselki na Oslavju ali Štmavru zelo razpršeni in oddaljeni od glavne ceste, zato bi bilo precej zahtevno razširiti omrežje povsod. Hvalevredno pa je, da se za sedaj izvrši povezava vsaj v Pevmi. Prebivalstvo bo gotovo zadovoljno, ko bodo dela zaključena. Računajo, da bodo z delom začeli že konec tega meseca in da bi končali dva meseca kasneje.

UMURLA JE JOŽEFA GRADNIK

Preteklo nedeljo so v Medani pokopali 82-letno Jožefo Gradnik, mater Gradimira Gradnika s Plešivega. Smrt jo je doletela kar nenadoma, prišla je na obisk k sinu, zadela jo je slabost, odpeljali so jo v krminsko bolnišnico, a tam ji niso več mogli pomagati. Rodila se je v Vipolzah pred 82 leti, trdo delala na svoji zemlji in veliko pretrpela, še posebno v fošističnem obdobju. Sinu Gradimiru, predsedniku pokrajinske SSK na Goriškem, kot vsemu ostalemu sorodstvu izrekamo globoko sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Zgodovina Slovencev« - izredna knjiga

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je pred časom izšla obsežna knjiga »Zgodovina Slovencev«, 964 strani, sad večletnega dela. Pri njeni sestavi je sodelovalo 15 strokovnih piscev in 7 sodelavcev. Odlikuje jo razmeroma dober jezik, brez psevdoznanstvenega izrazja, kot ga navadno zasledimo v ljubljanskih tiskih, poleg tega pa še številne slike, tudi večbarvne, ponatisi zemljevidov, sezname zgodovinskih letnic in podobno.

Izid takega dela je treba pozdraviti in izreči založbi priznanje za pomembni podvig na področju slovenskega zoložništva. Seveda pa naletimo v knjigi tudi na kako pomanjkljivost, nedoslednost, izpustitev dogodkov, ki so bistvenega pomena za pravilno umevanje zgodovine slovenstva. Ne da bi koteli kakor koli omalovaževati pomen tega izrednega dela, želimo iznesti nekaj pripomb, ki naj nekoliko boljše osvetlijo slovensko preteklost in prispevajo k razčiščenju pojmov o zgodovinskem slovenstvu.

Najprej vprašanje zasnove knjige ter idejnega izhodišča pri obravnavi zgodovinskih dogodkov. V uvodniku najdemo navedbo, da izhaja obravnavanje slovenske zgodovine po zadnji vojni s stališč zgodovinskega materializma. V tem duhu je postavil slovenskemu zgodovinopisju glavne naloge zlasti še Boris Zihel: bolj poglobljeno delo na obdobju od srede preteklega stoletja dalje, obravnavanje prelomnih in revolucionarnih obdobij v preteklosti slovenskega naroda, še posebej kmečkih uporov, rast slovenskega kapitalizma, notranjega razslojevanja na vasi pod vplivom kapitalizma, razvoja glavnih družbenih slojev slovenskega naroda v zadnjih dveh stoletjih, zgodovina političnih strank in analiza njih družbeno-razrednega bistva...

Vsa ta gledišča in dogodki so v novi »Zgodovina Slovencev« izredno obširno in natančno podani, tako da je celotna zgradba precej neuravnovešena.

Obširna poglavja o kmečkih uporih, političnih razmerah v prejšnjem stoletju, kapitalizmu, obenem pa dopuščanje veljavnosti protislovenskih, protikršćanskih tolmačenj za obdobje Karantanije in za fevdalni čas, kar znova ustvarja pogrješni vtis o zgolj tlačanskem in sramotnem slovenstvu, kateremu naj bi šele revolucionarni duh marksističnega reda prinesel dokončno osvoboditev.

Nesprejemljivo je določeno izrazje v poglavju o Karantaniji, ki ga je napisal prof. B. Grafenauer. Karantancev ni mogoče označiti več za neke »Slovane« ali »alpske Slovane«, ampak samo za Slovence. Sicer bi moral pisec pojasniti, kdaj le-ti postanejo Slovenci. Nasproti temu pa isti pisec uporablja oznako »nemški« za Bavarce in druge sosedje, na katere so mejili Karantanci in vendar se ti sosedje še dolgo potem niso zlili v Nemce.

Mnogo izrazov je nadalje umetnih, npr. »krajšnik« za mejnega grofa ali celo posebna poslastica »družinik« za nižje karantansko plemstvo. Potem neumestna trditve o »slovanskem« izvoru ustoličevanja karantanskih vojvod, češ da gre za podobna dejanja pri Hrvatih, Srbih in Čehih ter Rusih, kar ni res. Enej Piccolomini (1458) in Jean Bodin (1576) označujeta ustoličevanje kot obred, ki nima para na svetu.

Prof. B. Grafenauer skuša umetno vpletati v karantansko zgodovino panslovansko ideologijo in išče zanjo potrdila tudi v tem, da Karantancem pripisuje južnoslovansko rodbinsko zadrugo. Toda pri podrobnejšem opisu pokaže, da je ta karantanska »zadruga« nekaj drugačnega in s tem svojo prvotno trditve sam pobije.

Še večjo pomanjkljivost predstavlja izpustitev omembe ustoličevanj in poklonitev novim vladarjem po slovenskih deželah (Notranja Avstrija) tudi po opustitvi kmečkega ustolitvenega obreda po letu 1414, s čimer je popolnoma prezrta kontinuiteta ka-

rantanskega slovenskega državnega prava, najsi je imelo tudi fevdalno vsebino. Zadnja poklonitev se je vršila leta 1728 cesarju Karlu VI.

Ker naj bi vse fevdalno obdobje očitno veljalo kot nekaka »tuja« okupacija nad slovenskim narodom, so izpuščeni zgodovinski dogodki, ki kažejo na politični in narodnostni pomen slovenstva v fevdalnem obdobju. Tudi poklonitve deželnih stanov npr. so bile v tem obdobju v slovenskem jeziku. Slovenske dežele, povezane v notranjeavstrijsko državno tvorbo, so ne glede na jezikovne razmere prebivalstva veljale očitno kot slovenska upravna enota z vlado v Gradcu.

Ker naj bi slovensko plemstvo kot predstavnik fevdalizma veljalo kot »tuje«, mu pisci omenjenega dela ne posvečajo niti prave pozornosti. Zaradi tega izpade tudi obdobje turških vojn samo kot čas vpadov, odгона slovenskih ljudi v sužnost in žrtev, ne pa tudi kot odpor slovenskega človeka nasproti največji velesili poznega srednjega veka, kot jo je predstavljala Turčija. V tem boju je slovenski človek na svoji zemlji vzdržal, padle pa so druge dežele kot Srbija, Romunija, Bolgarija, Ogrska itd. Prišlo je do protiturških pohodov v Bosno pod vodstvom plemstva, ki nikakor ni moglo biti neslovensko. Slavna bitka pri Sisku leta 1593, ko so, povedni Kranjci, premagali ogromno turško vojsko, pod vodstvom Andreja Turjačana, pa sploh ni primerno poudarjena.

Isto plemstvo je bilo tudi tako »tuje«, da je založilo izdajo slovenske Dalmatinove Biblije (1584). Nosičica protestantizma sta bila predvsem plemstvo in meščanstvo, ne pa kmečki sloj. Ta se ni priključil »naprednemu« protestantizmu in je ostal katoliški. Protestantska slovenska književnost ima sicer svoj zgodovinski pomen, ki pa ga ne smemo stavljati kot protitutež katoliški protireformaciji, ko gre za obstoj slovenskega naroda. Če bi se slovenski narod poluteranil, bi se verjetno kasneje ponemčil, kot so se češki protestantje. Da se je slovenstvo obdržalo, ima večjo zaslugo katoliško dušno pastirstvo kot pa protestantska književnost.

Pri opisu Prekmurja in Porabja ne pride do pravega pomena zgodovinsko ime »Slovenska krajina«. (Ime Prekmurje je uvedel šele leta 1919 dr. Slavič).

(Dalie na 7. strani)

Stari Slovani in Veneti

JOŽKO ŠAVLI

Kdo so bili »staroselci«?

Slednji se je vse svoje življenje ukvarjal s preučevanjem ledinskih imen, posebno še v gorskem svetu. Tolmačil jih je prvenstveno v gospodarskem in zemljepisnem pomenu in ne kot jezikoslovci, s primerjanjem po drugih jezikih, brez nujne zveze s človeško pradejavnostjo t.j. poljedelstvom in pastirstvom. Glede imenoslovja Julijskih Alp pravi v istem spisu naslednje:

Odkar sem leta 1873 bil v gorenji Krmi pod Triglavom in na blejskem Stolu, sem prehodil Julijske Alpe od vrha do tal, iz doline v dolino, a starega obornega tujega imena nisem slišal. Znani italijanski geograf Giovanni Marinelli ter nemški profesor in alpinist G. Stirner, ki sta vestno prehodila vsak svoj del Julijskih Alp in dosedaj edina znanstveno predelala njih imenoslovje, sta se oba odločno izrekli, da v Julijskih Alpah ni mogoče najti ne ilirskega, ne keltskega, ne latinskega, ne ger-

manskega imena. Kolikor je zadnjih, so vsa izza zgodovinske dobe, večinoma literarna imena iz knjig, često očitno skvarjena...

Zatem navaja dr. Tuma nekatera imena rek, katerih pomen je mogoče raztolmačiti s slovenskim izrazjem, npr. Livenca, Piave (od Plava). K temu bi lahko dodali tudi Pad (it. Po), katerega slovenski izraz je iz latinskega, in še katero.

Zelo številna pa so ledinska imena, katerih pomen se je ohranil v slovenščini, in primerno je, da za primer navedemo razlage najbolj osnovnih med njimi, kot jih je v omenjenem spisu podal dr. Henrik Tuma.

Ime »frata«, ki v slovenščini označuje slabo porasel strm svet, porasel s šibjem in grmičjem t.j. fratjem, zasledimo skoraj po vsej Italiji, bolj gosto pa v severni. V alpskem svetu sega vse od naše Primorske do jezera Garda in daleč notri v Kar-

nijo, Kadore in Tirole. Iz fratja so od pradedna pripravljali frodel t.j. posušeno šibje z listjem za drobnico v zimskih mesecih, kar kaže na prastaro pastirsko dejavnost.

Beseda »ronek« (it. ronco, ronchi) označuje položnino ob prehajanju strmega v ravni svet ali pa na pobočju hriba. Pravilna oblika za Ronke pri Trziču (Monfalcone) je zato »Ronki«.

Ko smo na Tolminskem hodili v senožet, smo uživali ob pogledu na lepo krajino, pa tudi zaradi zvena ledinskih imen. Na strmih rebrih Vodela (1044 m) sta nam še kot otrokom prav poetično zveneli imeni Vodice in Rančice. Prvo je prihajalo od tega, ker je na tistem mestu izviral voda, drugega si pa nismo znali razlagati. Mislil sem, da prihaja od »ravenčice«, ker postane strmi svet nenadoma položnejši, preden začne spet padati bolj strmo navzdol. Seveda gre za Rončice, pri čemer se v tolminski izgovorjavi poudarjeni »o« izgovarja kot »a«.

Tipično planinsko ime je tudi »tamar«, za preprosto pastirsko kočjo z ogrado. Varnjo so v planinah zapirali čez noč drobnico. Dr. Tuma izvaja, nadalje, tudi ladinsko in italijansko »mandria« od slovenskega »medrje«, ki je okrajšava od »medvereje«, to pa pomeni prostor med verejami. Beseda »vereje« pa pomeni kole, med katere so bili

Sodobno kmetijstvo

NEVARNE BOLEZNI

Cenuroza ovac je redka zajedavska bolezen prežvekovalcev, za katero zlasti zbolijo ovce. Povzročajo jo mehurnjaki s strokovnim imenom cemurusi, ki so razvojna stopnja pasje trakulje tenie multiceps. Za ta mehurnjak je značilno, da raste počasi, naseli se v možganih pašnih ovac, nastane pa iz jajčeca omenjene trakulje. Ovce požro jajčece med travo. Bolezen raznašajo med črede in divjačino pastirski psi, ki se invadirajo, ko požrejo mehurnjak iz možganov invadirane ovce. Okužene živali kažejo živčna znamenja, šepajo, tavajo v krogih, naslanjajo glavo na razne predmete in se hitro vznemirijo.

Cemuroze ovac ne zdravimo, preprečevati pa jo je treba tako, da pastirske pse ozdravimo trakulj in da psom dajemo prekuhano hrano. Poginjene živali moramo globoko zakopati ali sežgati.

Ovcam, govedu in domačim mesojedom je tudi nevarna **bunosto moza**. Bunostomi, povzročitelji so prilagojeni samo na določene vrste domačih živali, zelo redko se pojavijo pri prašičih. Ovcja vrsta ne prehaja na govedo in narobe. Zajedavci se naseljujejo v tankem črevesu.

Zaradi krvosnega načina prehranjevanja povzročajo pri živalih slabokrvnost in vodenico in prebavne motnje. Prav pogostna je tam, kjer je mlada goved na globoki stelji, rejci pa jo zaznavajo pred koncem zime. Najpogostejša je na osamljenih gorskih domačijah, kjer so slabe razmere v hlevih, tekališčih in pašnikih. Povzročitelji so okrog dva centimetra veliki, zadebeleni valjasti zajedavci, ki imajo spredaj poglobljena usta, nato pa mišičast požiralnik in so zaradi nasesane krvi pogosto rdeče barve. Samice ležejo jajčeca, iz katerih se v zunanjem okolju razvijejo invazijske ličinke. Na blatnih tekališčih in pašnikih se li-

činke razvijajo samo poleti, v hlevih z globoko steljo, pa tudi pozimi, kajti v tej se sprošča temperatura. Ličinke so zelo odporne in so gibljive pri visokih temperaturah. Živali se invadirajo, če s hrano požrejo ličinke, ki pa lahko vdrejo tudi skozi kožo dovzetnega gostitelja. Za bolezen so najbolj dovzetne mlade živali, telice, bikci ali pitanci do enega leta. Živali pričnejo driskati, iztrebki so črne barve s sledovi krvi. Slabokrvnost živali ugotovljamo s pregledom veznic in sluznice ustne votline. Živalim lahko odvzamemo kri in pri preiskavi ugotovimo premalo rdečih krvničk in krvnega barvila.

Bolne živali niso več živahne, hirajo, dlaka izgublja lesk in na spodnji čeljusti ter drugod se pojavi vodenica. Najbolj prizadete poginejo zaradi izčrpanosti. Na bolezen posumimo, če živali počasi hirajo, imajo prebavne motnje in izraženo slabokrvnost. Bunostomozo govedu uspešno zdravimo komaj nekaj let, zatiramo jo pa z rednim odstranjevanjem gnoja, osuševanjem izpustov tekališč in pašnikov in da z razkuževanjem hlevov uničujemo jajčeca in ličinke bunostomov. Pri naših ovcah bunostomi še niso tako pogosti.

Pri mesojedih imenujemo povzročitelje **ankilostomidi** in uncinarije, ličinke teh zajedavcev pa lahko prevrtajo tudi nežno otroško kožo in lahko povzročijo spremembe v sestavi kroničk in nekatera druga bolezenska stanja. Ankilostomidi so zelo pogosti pri naših pseh, z njimi so najbolj napadeni mestni psi.

Pri prašičih se povzročitelj strokovno imenuje globocefalus, ki je v rejah redek, pogosten pa pri pašnih in divjih prašičih. Pri bolni živali je opaziti slabokrvnost v iztrebkih, ki so črni, pa trakove krvi. Iste vrste je človeški zajedavec imenovan rudniška glista.

Z. T.

»Zgodovina Slovencev« - izredna knjiga

(Nadaljevanje s 6. strani)

Ob naselitvi Ogrov v Panoniji je ostal neposeljen okrog sto kilometrov širok pas ob frankovski meji, ki do približno 1100 ni bil pritegnjen pod ogrsko državno in cerkveno upravo, ampak je služil kot obrambni pas. V tem času je solnograški škof v tem pasu posvetil celo cerkev, pravi zgodovinski zapis in tu se je tudi obdržalo slovenstvo. Kasneje se ta predel imenuje Slovenska krajina, ogrsko Totsag v istem pomenu. Ne drži torej, da so se Slovenci na to območje priselili kasneje in da niso nasledniki panonskih Slovencev. Čemu bi sicer skozi stoletja obstajal »Totsag«? (Sicer pa so bili prvotno tudi panonski Slovenci priseljeni po zmagi nad Obri iz Karantanije.)

Po obravnavi slovenske Istre ni omenjen »capitaneus sclavorum« (slovenski kapitan) v Kopru, pristojen za slovensko okolico, kar vendarle kaže na upoštevanje slovenske ureditve z župani in vrhovnim kapitanom v Istri pod Beneško republiko.

Premalo je poudarjena v novejšem času gospodarska in kulturna vloga Trsta. V nobenem drugem mestu ni živelo toliko slovenskega prebivalstva. Na pragu prve svetovne vojne je gospodarska in kulturna moč tržaškega slovenstva že presegala ljubljansko. Ne pride dovolj do izraza tudi kulturna vloga Celovca z Družbo sv. Mohorja.

Kljub temu pa je delo pomemben podvig. Za naše razmere v zamejstvu, kjer smo izpostavljeni zgodovinskim opisom v italijanskih in nemških knjigah, v katerih je slovenska zgodovina skoraj popolnoma prezrta in popačena, je ta nova knjiga še posebej priporočljiva. »Zgodovina Slovencev« je na voljo v naših zamejskih knjigarnah. In tudi po svoji lepi opremi se odlično prilega na našo knjižno polico.

Jožko Šavli

—o—

Iz Kolumbije prihajajo nove vesti o strahotni nesreči, ki se je pripetila v areni mesta Sincelja. Tu se je zrušil del tribun, kar je terjalo 222 smrtnih žrtev.

vpletli veje in preklje, da je nastal plot, ograda za živino. V stari grščini se ta beseda glasi kot »mandro« in pomeni ograjo, štal.

Ime Mederje nosi tudi planina na Tolminskem. V tolminski okolici pa pravijo »medrje« gnojišču, ki je pravzaprav tudi ograjeno. Pomen bi se torej s Tumovo razlago skladal. Skladal tudi s tem, da gre za prastaro pastirsko napravo in zato ni čudno, če se izraz nahaja tudi v stari grščini, kar pomeni, da je indoevropske korenine.

V številnih ledinskih imenih se pojavlja, nadalje, izraz »lasta«, ki pomeni kamenito ploščo, skrilo. Ogromni skrilačci sestavljajo neredko cele gorske stene. V zahodnih Julijcih je znan slikoviti vrh z imenom **Lastovice** (1906 m), čigar ime seveda ne prihaja od priljubljenih ptičic, pač pa od skrilačev t.j. od last. Nemci so, kot marsikdo, tudi v tem primeru naredili pomoto in prevedli ime vrha v »Schwalbenspitze« (nem. Schwalbe = lastavka); za njimi pa še Italijani svojo »Cima delle Rondini«.

Tudi ta izraz nam je še ohranjen na Tolminskem v svojem splošnem pomenu kot »lašta«, zlasti za pot, tlakovano s kamnitimi skrilači, da je ne razdere voda ob hudih nalivih. V samem Tolminu pa je celo hišno ime »pri Laštariju«.

Dr. Tuma navaja tudi razširjenost imena

»bajta« in ga nima za tuje. Toda v knjigi »Zgodovina agrarnih panog«, Ljubljana 1970 je bajta označena kot predromanski izraz, medrje pa naravnost kot ilirski. Zelo je po alpskem svetu razširjeno tudi ime »pala«, ki je okrajšava besede »polica«; zatem izraz »mir« ali »mirje«, ki pomeni razsuto kamenje. — Seveda je temu blizu latinski »murus« ter nemški »Mauer«. — Prav pogost je tudi izraz »peč« v pomenu pečina. Po ladinskem svetu se pojavlja v obliki »pezzo«. Nemci pa so tudi to prevedli z nesrečnim »Ofen« (nem. Ofen = krušna peč). Primerjaj nemški Ofen za Peč (1509 m) na tromeji nad Ratečami. Pa tudi preval Ofen (2129 m) med Engadinom in dolino Vintschgau na Tirolskem, ob zgornji Adizi (Adige, Etsch), ki tudi nima opraviti s pečjo.

Izredno pogosto pa je gorsko ime »kuk«, v italijanščini »coco«, razširjen ne le po Alpah, ampak tudi po Apeninih. Izraz je okrajšana beseda »kolk«, katere pomen je povsem jasen. Manjši kolk pa nosi ime »kucelj«.

Da spet posežem na Tolminsko, kjer sem doma in mi je zato ledinsko izrazje edinotam nadrobneje poznano. Imeni Kuk in Kucelj v teh predelih nista nobena redkost, obstaja pa tudi še v splošnem po-

menu izraz »kukla« za veliko skalno pečino, oz. skalo, ki je vsaj toliko velika kot hiša. V narečju se izgovarja kot »čukla«. Majhna skala, ki ni več za velikost kamna, pač pa jo lahko še valimo, se pa imenuje »balota« (v narečni izgovorjavi).

Dr. Tuma navaja med drugimi imeni še »grič«, ki se javlja kot »grizzo«, »grizzano« in »mel«, ki pomeni melino; ta pa nastopa kot »miel« ali »mal«. Razširjena je tudi »grapa« in še kako drugo ime.

Skratka, po južnih in vzhodnih Alpah ter pri alpskih nižinah, pa tudi daleč doli v Apenine je toliko ledinskih imen, katerih oblika ustreza slovenskemu pomenu — celo Apenini nosijo ime po apnencu — da ne morejo biti samo golo, osamljeno naključje, ampak kažejo jasno, da jih je uvedlo ljudstvo, ki je že pred Rimljani tukaj živelo.

Dr. Tuma sklepa na Slovane in pravi navdušeno:

Sloveni so že davno pred Grki in Rimljani zvladali evropsko orno grudo, ustvarili so prvo starodavno kulturo, ki ni mogla vzrasti nego iz dela na težki zemlji in iz žitja po logeh in sončnih planinah...

Slovenska krajevna imena nam pravijo, da je Slovenec od veka do vekov pastir in poljedelec na lastni grudi, katero obdeluje...

(Dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župancič OOOOOOOOO 81 OOOO

»Ni ne. Odkar smo prikupili kravo. In to leto pride nemara še ena zraven. Ne veš kaj spravi s travnikov, odkar je začel gnajiti s halogo.«

»Čudovito!« je zamrmral Edevart. »Kdo je šel z njim na ribe?«

»Ne vem, kdo vse je zraven, ampak Ezra in Karolus in Teodor so z njim...«

Zvečer je Loviza Magreta molzla krave, nato pa se je smejala do solz in javkala, ker ni bila vajena tega dela in je dobila krč v roke.

To je bil prvi dan.

A prišlo je več dni in to ni bila več sama zabava. Pavlina je govorila resno s Edevartom in mu kazala, da je zopet najvažnejše blago razprodala in da prihajajo ljudje zaman v štacuno. Poglej, ljudje so se sčasoma bolj in bolj privadili, da dobivajo vse v eni štacuni, ne zahtevajo samo kave, ješ-prenja in sirupa, žele sekir, kakršne so delali nekdanji kovači, vprašujejo po konopcih za čolne, kakršne so vozili prej iz Bergena, zdaj je bil svetega Olafa dan, in vprašali so za kose, dolgo ne bo več mogoče brez tega blaga.

»Ne, seveda ne,« je rekel Edevart.

Potem pa knjiga v pisarni. Pavlina je pokazala bratu knjigo, tukaj prosim! Na vero ni prodala več, nego bo dobila v gotovem denarju tisti dan, ko bo Ofotec svoje ribe posušil in izplačal delavce na klečeh. In kar je bilo izkupička, mu je pošiljala sproti.

Tiho. Edevarta se ni prijelo. Ne, ampak Pavlina je zdaj le morala povedati, morala je z besedo na dan, ni mogla več molčati: »Gabrielsen je spet odprl svojo trgovino!«

»Tako,« je rekel Edevart, »spet je odprl?«

»Na ženino ime. Njena rodbina je prevzela poroštvo. Trguje bajè kot le kaj. In k nam ni skoraj nikogar več.«

Edevart je sedel na robu napol odprtega predala in poslušal. Ko je Pavlina nekaj časa čakala, je vprašala: »Da, kaj naj storimo?«

»Nabavimo si več blaga,« je odgovoril Edevart.

»To bi bilo seveda dobro!« je želela ona.

»Kaj misliš?« je vprašal on in se delal začudenega. »Napiši dolg seznam vsega mogočega blaga, ki ga hočeš imeti, in kadar bo črno na belem, mi kar izroči ta seznam.«

»Če je tako!« je rekla in oči so se ji zaiskrile. O, ta veliki brat!

Edevart je zaropotal: »Ha, ti si mi lepa sestra, Pavlina, mar si mislila, da sem prišel na kant? Porok sem že za več kot kar moreš napisati, na jugu imam kmetijo in hiše v najboljšem redu in več postelj, razen tega imam žita na polju in čoln v kolibi —«

Ne, Edevart ni bil potr, mar je moglo iti bolje? Saj je bila Loviza Magreta očarana od novega kraja, ljudi in živali, in živa duša v zalivu ni doslej pokazala, da ji ni všeč, ker je pripotoval z dvema neznanima damama, kaj je bilo torej navzkriž? Duša mu je bila svetlejša in njegovo pričakovanje prijaznejše.

Šel je s svojima damama k Hosei, sestri, ki je bila poročena z Ezro na novem naselju. Pot tja še ni bila nadelana, držala

je samo steza čez močvirja in skale, mater in hčer je moral čez najnevarnejša mesta prenašati, toda če je Ezro dobro poznal, bo šla tod čimprej cesta. V daljni daljavi so uzrli samotno žensko, ki je delala na njivi, bila je Hosea. In, milost božja, ta Hosea, stala je tam in okopavala zadnjokrat krompir, da bi bil boljši, in ko je zagledala tujce, je stekla v hišo in se na hitrico opravila in oblekla nekaj take obleke, ki je prikrila njeno životnost.

Loviza Magreta je rekla žalostno: »Na svetu kakor jaz, ko sem samovala na Doppenu in okopavla krompir!« A ni se dala premoči spominom, sklenila je roke od čuda, kako je tukaj vse novo in svetlo, dvoje oken v izbi in kamra nad njo in vse drugo po novoselsko. Skozi okna je videla daleč mimo zelenih trat in na barju prav doli do sušila, koder so hodili ljudje in delali, in odondod je videla naravnost preko zaliva do gričev na drugi strani in rekla je, da je to skromna in ljubezniva pokrajina.

Edevart: »Tak ti si ušla in se omožila, Hosea?«

»Da, kaj misliš, da mi je dal mir!« je odgovorila smehljaje se.

Ogledali so si hlev, bil je nov in velik, s stajami za še dve kravi poleg dveh, ki ju je Hosea že imela, in s predelkom za konja nekoč v bodočnosti. Sploh je bila vidna velika skrb za gospodarska poslopja, skedenj je imel podnice za mlačev, in mali senik na Doppenu je bil proti njemu samo lopica, tako velik je bil ta skedenj.

Vražji Ezra! Pa gotovo ima na hiši dosti dolga, o tem ni dvoma, zakaj ta fant je drzno pogumen. Hosea je zadovoljna, pravi, da ji je dobro, Ezra dela kakor mravlja in je dobre volje, veselje ga je gledati, kako koplje in se zariva v močvirje in spušča vodo, da se šumeč odteka. »Hahaha, kadar se je nabere za zaporo, in jo hoče izpustiti, takrat pokliče mene, da pridem in gledam, zmeraj je tako prijazen!«

»Pa mu na barju nihče ne pomaga?«

»Včasih, Joakim je kedaj priskočil, ali Joakim ima toliko dela na svojem svetu, in kadar prekopavamo njivo, sva samo midva,« je odgovorila Hosea ponosno; »Ezra reže rušo in jo rahlja, in jaz stojim s široko rovnico za njim in obračam grude. Dosti mu je do tega, da delava lepe brazde, in meni tudi, zakaj potlej ostane za nama črna ravna progga. To je veselo delo. In pozno zvečer hodiva domov. Nemara bi vaju veselilo pogledati njive spodaj na barju?«

Edevarda je minilo vse zanimanje za poljedelstvo, sestrično čebljanje ga je dolgočasilo in odgovoril je: »Ah ne, mislim, da ne.«

»Ah ne,« je rekla tudi Hosea in je odnehala.

Pokazal je na svojo družbo in razlagal: »Vidiš, tedve sta prišli iz Amerike in sta videli vse imenitnejše reči s konji in stroji.«

»Da, je že tako,« je odgovorila Hosea. »Sicer bi pa mogla tudi midva orati s konjem, pa morava počakati, da bova imela sama konja. Ne zmoreva, da bi si ga najela, pa saj gre tudi tako čisto dobro, zdaj imava že dve kravi.«

Hosea je bila ponosna na svoje — kakor pred mnogimi leti Loviza Magreta, ko je razkazovala svoje ovčje kože in tkanine. Tega je že toliko let...

Dobili so mleka in skladancev, za kavo pa so se zahvalili, češ, da je ne bodo.

Domov grede je bila Loviza Magreta zopet dobra in mila, zelo zadovoljna s tem, kar je videla, in Edevart je razumel to tako, da hoče zdaj ostati v zalivu, da se hoče nastaniti v zalivu, tako je bila vesela.

SEDEMNAJSTO POGlavJE

Edevart je dobil dolgi seznam razprodane blaga in ga je za zdaj nosil v žepu. A ni bil pobit, z Lovizo Magreto je bil še vedno vse po pravem, in tudi dalje je rad hodil k nekaterim sosedom v vas in jih pozdravljaj, da se ne bi videlo, kakor da je proti znanem ošaben. Ni se več bal nevšečnih vprašanj o svojih dveh tujih damah: to je vdova s svojo hčerko, od teh je kupil svojo kmetijo na jugu, prišli sta iz Amerike, da bi pogledali svoj stari dom, mar bi ju moral zapoditi?

Prijateljil se je z ljudmi in se razgovarjal z njimi po ure in ure, saj mu ni bilo dosti do tega, ali moral se je prilagoditi razmeram. Loviza Magreta ni hodila z njim na te posete k sosedom, Edevartu se je zdelo, da je za to pregosposka, nosila se je po mestno in si frlila lase s svedravko, to ni bilo tukaj v zalivu navada. Vendar je prišla ta ali ona soseda in si jo ogledala, in ker je bila prijazna in potrpežljiva in jim je pripovedovala o Ameriki, se je ljudem prikupila. Saj je bila tako daleč po svetu in jim je mogla v marsičem svetovati.

Edevart je šel še enkrat k Hosei, bal se je, da jo je užalil, ker ni hotel pogledati njenih njiv. Uboga mala Hosea, ki je bila še nedavno tako majhna in se mu je z drobnimi otroškimi rokami zahvaljevala, zdaj je stala sredi barja na njivi in se vendarle smejala. Tako je, kadar je človek zadovoljen s svojo usodo v življenju. To pot je šel k nji sam in ji prinesel nekaj vatlov dobrega blaga iz svoje štacune. »Tak si, kakršen si bil zmeraj!« je rekla vsa ginjena.

Šla sta navkreber in si ogledala krompir, šla doli k barju — velikanska plan z mnogimi velikimi in majhnimi prekopi in s posejanimi četverkotniki, na katerih je valovalo žito. Edevart se je delal bolj prevzetega, nego je bil res, da bi naredil sestri veselje, in staval ji je nerodna vprašanja, da bi jo spravil v smeh.

»Kako pa zdaj, imaš mir tukaj?« je vprašal.

Hosea je razumela, kaj méni, in je odgovorila: »Nič ni opaziti.«

»Ne kliče več od močvirja?«

»Ne več,« se je prekanjeno nasmehnila. »mrtvak ne kliče več.«

»Malo je pa le bilo tvegano, omožiti se in prebivati tukaj tako daleč od vseh sosedov.«

»Tega se niti ne spomnim ne,« je odgovorila Hosea. »Čez dan imam tolikanj dela, in zvečer se prepustim božjim rokam.«

»Jaz, ne vem, ali bi to storil,« je rekel Edevart čisto resnobno.

(Dalje)